

Sz. Tóth Gyula

A fizika lírikusa

(Lipcsei Márta nagyváradi költőről)

Avagy a líra fizikusa. Lipcsei Márta, nagyváradi költő verseit már olvastam az *Agriában*, meg- és fel is jegyeztem (lásd Tanári notesz, 10., szeptember 11.). Tegnap este személyesen is megismerhettem az Írószövetség könyvtárában a *Fénygyökerek* című verskötetének bemutatóján. Művészi útja mellett családi és szakmai életéről is hallottunk. Fizika és kémia szakos, tanította is a diszciplínákat. S közben verselt, több kötete jelent meg. Sikerült közelebb jutni költészetéhez: természettudományos gondolkodás, erre épülő filozófia, másként jönnek a szavak, más hangokkal töltekeznek, más képet formálnak. „Geometriája” van verseinek, fogalmazódott meg. Más srófra jár a feje, „világegészben” gondolkodik. Mint József Attila, aki nem volt szakos, de „természettudományos” volt. (Már csak ezért sem bírta volna a bölcsészkar filozófus-finomkodó zárt világát.) A költő gondolatvilága Bergsonhoz irányít, akinek *Teremtő fejlődés* című hatalmas munkájába az előszóként felvett Babits Mihály-tanulmányban kitűnő összefoglalást találunk. Például az anyag és az élet mozgásairól, ezek ritmusáról, az értelemről, a teremtő időről. A költők és a filozófusok kapcsolódásairól. „Nem kell a filozófiának lemondania [az élet megértéséről], hanem az értelem mellé segédeszközül kell venni az intuíciót és az ihletet is, mely mint az ösztönnek az emberben megmaradt alakja az élet irányát követni képes. A leghatalmasabb filozófiai rendszereket a költői ihlet s nem a puszta értelem alkotta.” És ki is a filozófus? „Filozófus az, akinek a gondolatok történetében missziója van” – idézi Bergsont a könyv fordítója, dr. Dienes Valéria. Vagyis: „Misszió, – *message*, – az életteremtő Eszmélés üzenete, pillanatnyi megvilágosodás az egyénben”. (Ezen eltöprenghetne több mai filozófus vagy „tudóska”, ahogy Zsolnai József, a tudós pedagógus nevezte a természet figyelembevételét – ismerete – nélkül filozofáló társadalomtudósokat.)

Kvantumelmélet és költészetten jól megfér együtt Lipcsei Mária verseiben. Magát a természettudományban is kifejezni tudó, alkotó ember a líra „segédeszközzeit” is keresi, tehetsége révén rájuk is lel. Segítségükkel még inkább megtalálja az általa kívánt, készítő üzenetek megformálását – világegyetemben az ember. Szelíd-szép, de határozott költészet. Identitásunknak is jót tesz: viszonyíthatunk. Személyiséggel találkoztunk: a költői és a „magán” én együtt él, hiteles teremtő tevékenységet fölmutatva, produktumokkal.

A beszélgetés fonalát Kődöböcz Gábor gombolyította, a szövegértő, a lélekismerő, könnyednek tűnően, de belemélyedően, alaposan, kapcsolódóan megidézve

erdélyi költőket, szép retorikával, ahogy szokta. Nem szóvirágokat halmozott, hanem virágzó szófüzérekből gondolatcsokrokat alkotott.

Megérte ott lenni. Kicsit eljárt az idő, kezdtük érezni a terem hűlését, de melegen voltunk. Az irodalom más tájakra vitt bennünket, megkímélt a nap nagy horderejű eseményétől: ki lett Amerika elnöke? Reggel, a francia TV5 Monde, teljesen megváltoztatva szokott műsorrendjét, a szavazásnak szentelt minden percet, amerikai helyszíni tudósításokkal, a menet minden rezdülését követve. De így tett az MTV is. Menekülésnek ott a költészet. Ember a világegyetemben, viszonyíthatunk, a relativitás jegyében.

(Tanári notesz 11. 2016. november 10.)

Vulkánkitörés (2014, tus, papír, 50×70)